

Historie obce

1. Ves byla založena u pramene Výškovického potoka, jehož dobrá voda je oceňována i v textové příloze vojenské josefínské mapy (1782) (L-4). Vznikla jako okrouhlice s osmi dvory a české založení je patrné z českého názvu.
2. Z nejstarších dob je málo zpráv. Výškovice sdílely osudy premonstrátského panství Teplá. Za husitských válek (1420-1436) přijímaly novou víru jako ostatní sousedi. V 16.století to byl zase protestantismus, když krátce v letech 1530-1549 ji musel klášter nedobrovolně předat bečovským Pluhům. V listině Jiříka z Poděbrad z roku 1459 se uváděla v deminutivu "Výškovičky", cit. "Wysoczany, Wisskoniczky (nebo Wisckowiczky), Bonienowo ..." (L-1)
3. Farností patřily Výškovice po všechny časy pod Ovesné Kladruby, kde se z Výškovic křtilo, konaly se svatby a pohřbívalo se na zdejším hřbitově. Výškovická kaple vznikla až v roce 1775.
4. Za třicetileté války (1618-1648) byly Výškovice dosti postiženy, neboť se uvádějí po válce tři dvory jako pusté. Výškovice měly podle berní ruly 1654 pouze osm sedláků bez obvyklých chalupníků a "zahradníků", tedy bez malých rolníků. Každý dvůr měl 8 hektarů polí, včetně tří pustých dvorů. Jména sedláků v ruce jsou už jen německá: 1. Michael Dänck, 2. Pavel Breuer, 3. Jakub Kahra, 4. Matěj Hürtich, 5. Šimon Senk, 6. Jiřík Grüener, 7. Lukáš Torba, 8. Kryštof Rossner, a z těchto ještě tři vyhořeli ("Kahra a Hürtich v roce 1664 a třetí Torba 1671). Pusté z třicetileté války byly dvory 1. Jiřík Schicker, 2. Ondřej Marcín, 3. Jan Stieber. Tyto pusté dvory využívala vrchnost. Roku 1654 přišel Lorenc Weigl jako nově osedlý. Obec měla 335 strychů rolí (téměř 100 hektarů), z toho na zimu se osívalo 15 ha, na jaře 30 ha (ostatní sloužilo jinak); 23 potahů, 20 krav, 32 jalovic, 50 ovcí (v obci byl 1 ovčácký mistr a 1 ovčácký pacholek) a 38 sviní.
5. Za selské rebelie v roce 1680 se mezi vůdci rebelů uváděl i Tomáš Würdinger z Výškovic. Když se rebelové sešli tajně na kopci u Ovesných Kladrub, sdělil tu Würdinger, že Výškoviští měli schůzi spolu s Bezvěrovskými a sjednotili se na rebelii.
6. V roce 1775 nechal postavit zdejší kapli u lípy sedlák Wurtinger a jeho zeť Zaschka.
7. Příloha vojenské josefínské mapy z roku 1782 (L-4) popisuje obec Výškovice takto: "Ves Weischkowitz leží na výšině, která dominuje ve směru k Vysočanům. Ve vsi i u vsi jsou malé rybníky s pevným dnem a s dobrou vodou. Rybníční příkopy mají kamenitý břeh, po obou stranách zarostlý křovím a špatně přístupný. Celá krajina je kamenitá. Od Vysočan je obec 1 a 1/2 čtvrtě hodiny, od Ovesných Kladrub 1/2 hodiny (jen s lehkými povozy, ale s těžkým povozem jen přes Bezvěrov 1 hodinu), 1 a 1/2 čtvrt hodiny z Bezvěrova, 3/4 hodiny z Boněnova a Pístova.

Cesta do Vysočan běží malým lesíkem přes výšinu a je prostřední, ale celoročně "practicabl" (sjízdná). Cesty do Německé Domaslavi (Domaslavičky) a do Ovesných Kladrub jsou kamenité a vymleté dešťovými vodami, stejně jako je vymletá cesta do Boněnova. Cesta do Bezvěrova je z jara "marastig" (bahnitá). Cesta do Pístova jde údolím strmě a prudce dolů roklí a spadá do údolí, přes které běží kolem mlýna BURG MÚHLE a pak zase vzhůru. Je v každém

čase těžko "zu passieren" (použitelná, sjízdná). Vůbec v této krajině je velmi obtížné pohybovat se s těžkým vozem." Naše poznámka: Touto strmou cestou z Pístova kolem Bukového mlýna projížděl 21.srpna 1821 kočárem výmarský básník Johann Wolfgang von Goethe.

8. Vlastivědník Jaroslaus SCHALLER (1788) (L-5) popisuje Výškovice: "Wischkowitz, 12 čísel popisných, s jedním vápencovým lomem v lese Buchwaldu, kde se láme bílý, hnědě červenavý a popelavě šedý vápenec."
9. Vlastivědník Johann Gottfried SOMMER (1838) (L-6) uvádí: "Wischkowitz, v papežské bule Biscovici, 26 stavení, 160 obyvatel, farnost Ovesné Kladruby, 1 kaple, kterou nechal postavil 1775 sedlák Wurdingen a jeho zeť Zaschka; poblíž vsi je vápencový lom s dvěma pecemi, patřící vrchnosti i obci."

10. Podobně referendum nacházíme u J.ORTHA a F.SLÁDKA (1870) (L-7). Uvádějí 29 domů, 176 německých obyvatel, s poznámkou: "Zdali k roku 1251 připomínání Vissemirus a Visko de Vyškovice jsou předkové Kabátů z Výškovic, aneb pocházel-li rod Kabátů z Výškovic na Písecku, nevíme." O tomto omylu již výše uvedeno.
11. Franz KLEMENT (1878) (L-8) uvádí: "Wischkowitz, 28 domů, 166 obyvatel, dříve se nazývaly Wiškowice, jednotřídní škola, 1 kaple, 3 významnější vápencové lomy, které dodávají výborné stavební vápno, které se páli v několika pecích." Ve statistice pak uvádí 18 analfabetů ve vsi, 3 koně, 170 kusů hovězího dobytka, 4 kozy, 294 ovcí, 30 sviní, 20 včelstev při rozloze katastru 445 hektarů. Roční zisk hospodaření obce byl 2859 zlatých 73 krejcarů. Dost bohatá vesnice na to, abychom se museli podívat, proč v roce 1974 musela zaniknout !
12. Václav KOTYŠKA (1895) (L-9) uvádí obec jako samostatnou katastrální a místní obec (společně s Vysočany) se 30 domy a 160 obyvateli, jednotřídkou, kaplí, příslušnou k okresu Teplá. Podobně uvádí Orts-Repertorium (1900) (L10) obec s 32 domy a 190 obyvateli, s jednotřídkou (sousední Vysočany patřily ovšem ke škole Ovesné Kladruby), poštou pod Michalovy Hory (Vysočany patřily pod Mariánské Lázně). Tatáž statistika z roku 1910 (L-11) uvádí Výškovice s 33 domy a 160 obyvateli. Obec ležela na samém okraji tehdejšího okresu Teplá (1910): sousední Boněnov již patřil pod Planou; Pístov a Ovesné Kladruby pod Mariánské Lázně.
13. Za první světové války (1914-1918) padlo z Výškovic 11 mužů (L-12) a jim byl postaven válečný pomník na rozcestí u rybníka. V roce 1921 (L-13) měly Výškovice 161 obyvatel, v roce 1930 celkem 36 domů a 183 obyvatel (L-14), ale roku 1939 už jen 152 obyvatel, z toho 19 starších 65 let a 57 mladších 18 let (L-15). V roce 1920 začal stavební rada Ing.Wihan z Plané znovu s těžbou vápence na Lazurovém vrchu a snad i zde. Také Wenzl Friedl z Boněnova měl tu v provozu jeden vápencový lom a v něm mlel vápenec na hnojivo, které prodával. Za druhé světové války se těžily na různých místech slídy, tzv. kočičí stříbro. Pak tu byl dioritový lom pode vsí, který patřil Josefu Lugnerovi z Vysoké Pece u Plané. Zde dělal pomníky, náhrobky, desky apod. Zajímavé je však, že nebylo použito zdejšího dioritu při stavbě Goethova pomníku ve Výškovicích. Centrem vsí zůstávala obecní lípa s kaplí. Za lípou bývaly sklepy a proti nim vzhůru jednotřídní škola.
14. Koncem války v dubnu 1945 seskočil padákem americký letec a těžce se zranil. Jedna Polka, která pracovala ve Výškovicích u sedláka, ukryla zraněného Američana (snad obě zlomené nohy) ve stodole a nosila mu jídlo. Když to objevil německý sedlák, nechali Američana odvézt do nemocnice v Teplé. Polka zde po válce zůstala a příběh vyprávěla. Po skončení druhé světové války (1945) měly Výškovice 33 domů a 170 obyvatel (L-16). V provozu byla jedna cihelnička a několik vápencových lomů pod Výškovicemi.
15. Po odsunu Němců měla v roce 1947 obec 30 obyvatel (L-15). V roce 1947 se tu natáčel známý film "VES V POHRANIČÍ", který byl uveden vícekrát v televizi v sérii filmů pro pamětníky. Tím zůstal nečekaně zachován obraz dnes už neexistující vsi a zdejších dvorů. Pouze scény u mlýna byly natáčeny u Podhorního rybníka u mlýna v Mrázově (L-17).
16. 1.července 1960 byl zrušen okres Mariánské Lázně a obec přešla k okresu Tachov. Ještě v roce 1965 - za nového tachovského okresu - zde bydlelo 12 obyvatel a ves příslušela pod MNV Michalovy Hory (v sousedních Domaslavičkách bylo tehdy ještě 20 stálých obyvatel); škola a pošta byly v Michalových Horách. Kolem roku 1970 se budovy strhávaly s výjimkou dvora čp. 2, který tak dnes tvoří samotou "Výškovice". V roce 1974 byla ves zrušena. Ve vsi zůstaly ovocné stromy (jablka, hruška, švestky a tzv. ringle), které však po třiceti letech bez péče a ošetřování zestárlý a většinou zanikly. Zbyly stopy po základech budov, sklepy, studny, kaple, je tu i Goethův kámen, ale z něho vše zmizelo. Příroda rychle pokrývá místo plevelnými keři a stromy. Nově se udržuje rybník pod vsí.

Pomístní názvy

Nejstarším písemným pramenem pro pomístní názvy bývá tereziánský a josefínský katastr. Názvy polí souvisí většinou se směrem, kam se táhnou - "Gegen Punnau" (K Boněnovu), Gegen Pistau, Gegen Habakladrau, Gegen Punau, Gegen Weserau. Nad obcí býval "Ansper" (Palouk) nebo též Ansperwiesen (Louky na palouku) a několik názvu s předponou "Kopra-" (Koprawald, Koprastrasse). Tento podivný, snad i českého původu název "Kopra" uváděl již i Bohuslav BALBÍN (1679) (L-19) pro rozsáhlý les mezi dnešní Beranovkou a Domaslavičkami a v tomto lese Koprawald vyvěrala znamenitá kyselka. Josefínský katastr (1782) (L-20) uvádí též Steinbruchhöltzl (Lesík u kamenného lomu), Kulterberg, Zuckermantel v lese Buchwald, což bylo údolí, kudy protékal Jilmový a Kosí potok. Směrem k údolí

Buchtálu bylo vše s předponou Buch- (Buchbach, Buchwald, Buchknöckhöltzl). Také mlýn byl BUCHMÜHLE a mylný byl asi odposlech názvu - Burgmühle. Indikační skizza (1839) (L-21) uvádí názvy stejné (například Gegen Punnau, Anspers, Buchbach). Z Výškovice je zakreslena směrem dolů vlevo Výškovického potoka běžící cesta. Nadto mimo vesnici pode vsí při cestě po levé straně stojí stavení čp. 29 a o velký kus níže ještě čp. 30 a 31 ve stráni lesa. V té době samozřejmě ještě neexistovala dnešní asfaltová silnice, ale šlo o onu "Goethovu" trasu.

Hojný je výskyt názvů s Buch-. Byl tu Buchbach (Výškovický potok), Buchmühle (Pístovský mlýn), Buchwald (snad nejstarší název vůbec), Buchthal (Bukové údolí). Soudilo se na někdejší rozsáhlou bučinu, jejíž zbytek lze vidět ve stráni k Pístovu. Němečtí toponomastici uváděli, že se může jednat u mlýna jednat i o Puchmühle či Bochmühle. Lze uvést i vysvětlení "směrové", tj. od Burg-, že totiž les ve směru k někdejšímu hradu na Lazurové hoře mohl být Burgwald, potok Burgbach, a potom ovšem i mlýn Burgmühle. A naše údolí Buchtál pak mohlo být Burgtál. Neboť název "Buchtál" pro údolí od Milhostova k Michalovým Horám se vztahuje vlastně ke dvěma údolím: k údolí Jilmového potoka a údolí Kosího potoka, což je neobvyklé. Hrad Výškov byl pustý již od husitských válek pustý a nebylo by divu, že se během půl tisíciletí změnilo Burg- v Buch-.

Výškovice - ves Engelbertů (příjmení a přízviska domů 1945)

Čp. 1 a čp.28 Engelbert Gühna (BRENNER - 1654 Pavel Brenner)

Čp.2 Engelbert Weigel (WEIGL - 1654 Lorenc Weigl)

Čp.3 Albert Gintner (KEBL)

Čp.4 a čp.31 Maria Schusser (HEUL)

Čp.5 Anton David (SCHERMER)

Čp.6 Anton Ebenhoch (LERECH)

Čp.7 a čp.30 Engelbert Langenberger (NADLER)

Čp.8. Johann Schmid (GÖRGL)

Čp.9	a	čp.29	Eduard	Mayer	(FLAUCHER)
Čp.10		Alois	Neubauer		(SCHUSTER)
Čp.11		Franz	Josef	Hohler	(MOCK)
Čp.12		Wenzel		Brich	(SCHICKER)
Čp.13		Anton		Ebenhoch	(SCHNEIDER)
Čp.14		Johann		Heidl	(ANNERLBAUER)
Čp.15	Johann	Gintner	(ROSSNER	- 1654	Kryštof Rossner))
Čp.16	Martin	Koch	(GÖRCH	- 1654	snad Kahra
Čp.17	a	čp.18	Engelbert	Punzet(SCHMIED	- kovárna)
Čp.19		Johann		Punzet	(LUCKEL)
Čp.20	a	čp.32	Franz	Schusser	(PAL)
Čp.21	Eduard	Gühra	(SCHNOBL),	snad z	původního Kahra
Čp.22		Karl		Löhrl	(BINA)
Čp.23		Engelbert		Schön	(MATZ)
Čp.24		Franz		Mages	(KRAMER)
Čp.25	Anton	Gühna	(DRIACHER),	snad z	původního Kahra
Čp.26		Franz	Josef	Hohler	(Wewa)
Čp.27		Georg	Gintner,	ředitel	školy
Čp.33	Anton	Punzet	(LUFT)		

Památky ve Výškovicích

1. Statek čp. 2 (do roku 1945 Engelbert WEIGL, roku 1986 majitel Jiří Mikula z Tachova) s několika hrázděnými hospodářskými staveními. Je to poslední a zvolna zanikající stavení ve vsi.
2. Zničený Goethův památník, postaven roku 1931. Na balvanu byla původně pamětní deska s nápisem a Goethova plastika. Byla to památka na průjezd Goethova kočáru obcí 21.srpna 1821 na cestě do kláštera Teplá. Goethův památník tu odhaloval u příležitosti 100.výročí Goethova úmrtí v roce 1932 opat doktor Gilbert Helmer a přítomen byl i okresní školní inspektor Ludwig z Mariánských Lázní. Po roce 1970 byla ukradena nejprve Goethova plastika, v posledních letech i celá tabulka s nápisem: "Zur Erinnerung an die Durchreise unseres Dichterstürsten Johann Wolfgang von Goethe am 21.August 1821." Není vyloučeno, že šlo o známý bludný balvan, nazývaný prý odedávna Čertův kámen; ležel na břehu rybníka Regentu. Podle staré pověsti odpočíval na něm kdysi čert a vyseděl na něm dvě "půlky" a byl tu prý i důlek po jeho tabatěrce, kterou si na kámen odložil. Po založení letiště ve Sklářích, rozhodl se správce letiště, že balvan převezde pro zvýšení atraktivity a umístil ho do parku letiště. Před lety jsme Čertův kámen marně hledali v zaniklém parku a po prozkoumání Goethova balvanu se domníváme, že si asi Výškovičtí s mnoha tažnými zvířaty ze vsi tento balvan odvezli a použili ho k postavení Goethova památníku. Viz foto z obtížného převozu bludného balvanu.
3. Barokní kaple Dobré rady P.Marie (Maria von Guten Rat) z roku 1775 stávala tu uprostřed školní zahrady; kaple byla postavena na náklady sedláka Johanna Georga Wuringera a jeho zetě Eliáše Zschkeho. Byla vysvěcena 1. května 1776 tepelským opatem hrabětem Trautmannsdorfem. Zařízení bylo ještě v roce 1945 původní, tj. z roku 1776, dnes zmizelo. Kaple zůstává ruinou (L-22).
4. Před kaplí stojící památná Výškovická lípa je asi 200 let stará. Je obrem mezi zdejšími stromy. Původně byla 35 m vysoká, v roce 1945 za bouře se ulámaly severní a jižní velké větve, ale při pádu jako zázrakem zůstala pod ní stojící kaple nepoškozena. Tehdy vše lítalo v povětří. Z lípy zbylo zajímavé torzo tvaru kříže, který vytvořily dvě mohutné postranní větve na východě a západě. Dnes je vyhlášena jako chráněná památka. Pověst o lípě uvádí, že Výškovická lípa prý už stála v roce 1273, kde se uváděly Výškovice poprvé. Pod touto mocnou lípou se shromažďovali Výškovičtí po staletí při různých příležitostech. Mohlo jít ovšem o předchůdkyni dnešní 200leté lípy.
5. Zaniklý válečný pomník se jmény 11 padlých v první světové válce - stával pod domem čp. 2 na rozcestí silnice a cesty do vsi. Snad tu někde zůstaly i zbytky.

6. Dosud stále nenalezený "Ruský kříž" (L-22) byl kamenokříž, stojící západně obce na polní cestě, s ulomenými rameny. Uvádí, se, že tu zmrzl a zde byl pochován ruský voják při přechodu Suvorovy armády za napoleonských válek. Jiná pověst o Výškovickém kamenokříži však vypráví, že na tomto místě byli zahrabáni jedním sedlákem dva ruští vojáci. Sedlák, který je zakopal, se jmenoval Paal a k němu jednou přišli kvartýrovat dva ruští vojáci, když táhla Suvorovova armáda krajem. Vojáci se chovali brutálně, a když se chystali znásilnit jedinou sedlákovu dcerku, nerozpakoval se sedlák, vzal vidle, a oba ubodal. Jejich těla ukryl ve stáji. Zanedlouho však do vsi dorazila skupina ruských vojáků, kteří prohledávali vesnici a hledali své dva druhy. Když je nenašli, ale velitel přesto trval na tom, že sem ti dva přišli a že tedy nikde jinde být nemohou než ve Výškovicích, nechal velitel vytáhnout kanóny na výšinu a ohlásil, že rozstřílí vesnici, jakmile mu nebudou vojáci ihned vydáni. - Výškovický sedlák jménem Eliška se propířil ze vsi, pronikl i ruskými strážemi a doběhl do kláštera, kde měl ruský generál svůj hlavní stan. Převor přijal sedláka a u generála se přimlouvali, aby dal písemný rozkaz a zachránil vesnici před rozstřílením. To se i stalo. Teprve když Rusové odtáhli, Výškovice si oddechly. Sedlák Paal pak vyhrabal obě těla vojáků, odvezl je na výšinu, kde je pochoval a sám postavil na místě kamenokříž. - S velkou pravděpodobností jde o stejný kamenokříž, o němž vypráví pověst z nedalekého, severně ležícího Bezvěrova. Je to pověst o Vojenském kříži (Soldatenkreuz), pod nímž prý leží pochován jeden švédský voják, které ubili vesničané a zde tajně zakopali.(L-23 a L-24)

7. Zachovalá kaštanová alej při silnici nad Výškovicemi. Při ní vpravo stávala ještě v roce 1986 boží muka, dnes nenalezena.

8. Obec měla dnes již zaniklé lomy na stavební vápenec, na hnojivový vápenec, na diorit, na slídy, zv. kočičí stříbro (Katzensilber). Jak uváděl J.G.SOMMER (1838), je "zde výtěžný vápencový lom, dvě pece". F.KLEMENT (1878) uváděl dokonce "tři významné vápencové pece, které dodávají výborné stavební vápno".

9. Sama zaniklá obec je památkou, popisovanou Antonem GNIRSEM 1932 (L-22). Uváděl selské dvorce jako dobré příklady staršího vesnického stavebního stylu hrázděnek "Fachwerk" a roubených dřevěných staveb "Holzblockbau". Velký střešní arkýř na frontě do dvora patří k osobitostem zdejších venkovských dvorů podobně jako v Martinově či v Pístově. Spatřujeme ho na dvorní straně obytné budovy, spojené se stájí ve dvoře Beim Brenner (čp.1). Bohaté stavební vybavení měly i dvory Beim Flaucher (čp.9) a dvůr Beim Haidel (čp.14). Zde byla v roce 1932 brána ještě překlenuta roubenou lomenicí (Fachwerkgiebel), která tvořila v čelní frontě obytné budovy sem spadající stavební roh (Baueck). Uvnitř dvora bylo přilehlé stavení pro čeled' jako dřevěná architektura s otevřenou chodbou v patře. Podobný "fachwerk" zčásti dosud stojí u čp.2.

Ochranářské mapování uvádí:

(1) krystalické vápence 1400 m ZJZ obce, se stěnou 100x25x10 metrů, opuštěno kol 1900, a západně 20 m druhý lom 70 m dlouhý,

(2) krystalické vápence-amfibolit, 500 m JJZ obce, stěnový lom 32x12x4 metry, zarostlý křovím,

(3) amfibolit, 600 m JV obce v polích, dávno opuštěný lom, 250 m JZ křižovatky nad Výškovicemi,

(4) krystalické vápence, 1000 m JZ obce, stěnový lom opuštěný kol 1900 - lom 50 x7 metrů, zarostlý vysokým lesem,

(5) gabrodiorit, který sloužil kdysi jako dekorační kámen na pomníky; 1100 m JZ obce, stěnový lom znovu otevřen 1970, brzy však znovu opuštěn.

Literatura:

- L-1. PROFOUS Antonín: Místní jména v Čechách, jejich vznik, původní význam a změny, díl IV. (S-Ž), spoluautor Jan Svoboda, Česká akademie věd a umění, Praha 1957, S. 675
- L-2. DOSKOČILOVÁ Marie: "Berní rula - 23. Kraj Plzeňský - díl I.", Státní pedagogické nakladatelství Praha 1952, S.264
- L-3. Regesta Bohemiae 586/1263 nebo též EMLER Regesta Bohemiae č.825, 23.5.1273, S. 334-335
- L-4. Anhang zur Kriegskarte Königreich Böhmen, VIII.-IX.Buch, Sectio 118, S. 389-390
- L-5. SCHALLER Jaroslaus: "Topographie des Königreiches Böhmen - IX.Buch" 1788
- L-6. SOMMER Johann Gottfried: "Das Königreich Böhmen, statistisch-topographisch dargestellt", VI.Band - Böhmen, Pilsner Kreis" J.G.Calve'sche Buchhandlung, Prag 1838
- L-7. ORTH J. - SLÁDEK F.: "Topograficko-statistický slovník Čech" Praha 1870
- L-8. KLEMENT Franz: Der politische Bezirk Tepl, Hermann Holub, Tachau, 1882
- L-9. KOTYŠKA V. "Soupis ..." Praha 1895
- L-10. "Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen" Statthaltere Buchdruckerei Prag 1907
- L-11. "Orts-Repertorium für das Königreich Böhmen" Statthaltere Buchdruckerei Prag 1913
- L-12. WEISSER Josef: "Die Todesopfer des Egerlandes im Weltkriege 1914-1918" Sborník S. 92-114
- L-13. CHYTIL: Soupis ..., 1921)
- L-14. RUSS Josef: "Der politische Bezirk Tepl und seine Umgebung" Bečov 1936
- L-15. Catalogi cleri 1928 et 1948, soupis obyvatel 1941
- L-16. Heimatbuch Marienbad Stadt und Land, sborník, Band II., Ein Heimat- und Ortsbuch, vydal Heimatverband der Marienbader Stadt und Land e.V., tisk Staudt-Druck KG, Geisenfeld 1977, S.399-401
- L-17. Osobní sdělení JUDr. Jirásek, Dolní Kramolín 1972
- L-18. Statistický lexikon obcí, SEVT Praha, 1966
- L-19. BALBIN Bohuslav: "Miscellanea historica regni Bohemiae" (Výbor z díla Rozmanitosti z historie Království českého), 1679-1687, vyšlo jako "Krásy a bohatství české země", přeložila Helena Businská, Svoboda Praha 1986
- L-20. Josefinský katastr Výškovice na panství Teplá, Ústřední archiv země České, Praha
- L-21. Indikační skizka "Wischkowitz, böhmisch Wisskowitz", autoři Josef Brauner, Jakob Schuha, Ústřední archiv země České, Praha, 1839
- L-22. GNIRS Anton: "Topographie der historischen und kunstgeschichtlichen Denkmale in den Bezirken Tepl und Marienbad", Dr.Benno Filser, Augsburg, 1932
- L-23. HEIDL Franz "Der Russenstein bei Wischkowitz" in Das Tepler Land, Heimat der Chorherren und Musiker - Was die Stifftürme erzählen", Heimatkreis Tepl-Petschau, Druckerei Josef Schmutzer Geisenfeld 1967
- L-24. ŠVANDRLÍK Richard: "Z Urbanových pověstí před sto lety" HAMELIKA č. 7/1998 z 10.srpna

Ing.Richard Švandrlík

Starobylá obec VÝŠKOVICE oficiálně zanikla v roce 1974, když se vylidnila koncem šedesátých let 20.století. Patřila pod MNV Michalovy Hory, který byl zrušen 1.1.1980 a přešel pod MNV Chodová Planá. Výškovice se pak uváděly jako osada obce Chodová Planá. Bývalá obec leží dnes na hranici severozápadního okraji kraje Plzeňského.

Lokalizace.

Obec (691 m n.m. na rozcestí) leží 2200 m severně Boněnova, 2600 m jihovýchodně Ovesných Kladrub. Dnes zde stojí jen jediná chalupa čp. 2 (někdejší statek Engelberta Weigla (1945) a polorozbořená kaple. Boněnovský vrch (732 m n.m.) je 1200 m jižně Výškovic, vrch Kopec (730 m n.m.) je 1000 m severozápadně směrem k Vysočanům. Nejvyšší bod náhorní plošiny leží 1300 m severně Výškovic v poli - s názvem Na Skalce (751 m n.m.) a 500 m jihozápadně je kóta 726 m n.m. Obec je obklopena výšinami, pouze směrem na západ klesá terén s Výškovicským potokem (kdysi Buchbach) až k jeho ústí do Jilmového potoka (540 m n.m.). Les západně pod Výškovicemi se nazýval Bukový les (Buchwald). Šest malých rybníčků je vesměs zaniklých, stejně jako někdejší lomy a šachty jihozápadně obce (vlevo silnice, klesající dolů směrem do Dolního Kramolína) i dioritový lom vpravo silnice. Mezi Kramolínem a Výškovicemi silnice měří 5,5 km. Vzhůru ze vsi

pokračuje silnička 750 metrů ke křižovatce a zde se napojuje na silnici Boněnov-Bezvěrov. Neudržovaná silnička v přímém směru pokračuje k zaniklému hornímu dílu Jindřichov (Heinrichshain) na katastru Boněnova. Katastr obce Výškovice byl 445 hektarů. Založení Výškovic. Obec ve formě okrouhlice s osmi dvory založili páni Výškovci z hradu Výškov na nedaleké Lazurové Hoře (bratři Vyško a Vyšemír z Výškova - 1251) nebo jejich předkové. Hrad Výškov stával na vysokém ostrohu na protější náhorní plošině, na Lazurové hoře, přes údolí Kosího potoka. Zbyly z něho jen nepatrné stopy (základy zdí, homole zbořeně věže), když byl hrad opuštěn už někdy v husitských válkách. Cenný je nový nález starobylé šipky ze 13.století (František Soukup z Tachova - 2001) a již dřívější objev místa brány a jejích zbytků (Zdeněk Buchtele - 1980).

První písemná zpráva.

Poprvé se uvádí obec v potvrzovací listině papeže Řehoře X. z 23.května 1273 pod názvem "Wiscouici" (ale právě na tomto místě je listina špatně čitelná; lze číst též jako Riscouici nebo Biscouici). Listinou potvrzoval papež Řehoř X. premonstrátskému klášteru v Teplé jejich pozemkové majetky. Protože Výškovice založili nepochybně sousední Výškovci, hledali jsme letopočet, kdy Výškovice přešly pod tepelský klášter. Nezachovala se však žádná kupní smlouva ani zpráva v tepelských análech o koupi vsi klášterem od Výškovců. Ves mohl zdědit i zakladatel kláštera Hroznata (1160-1217) už od svého otce Sezimy před rokem 1197.

Ves tedy vznikla a existovala pravděpodobně již ve 12.století. Od 13.století stála na samém okraji tepelského panství. Sousední obec Boněnov byla již v rukách pánů z Volfštejna, podobně jako slovanská vesnice Poříčí (Porschitschi - v místě dnešních Michalových Hor). Kupodivu, v roce 1273, ani sousední Pístov nebyl dosud majetkem tepelského kláštera. Stal se jím až později.

Německý název obce "Wischkowitz" pouze opakuje původní český (L-1), a česky i zní - ve zdejšímu dialektu (hovorově) říkali Němci "Vejškovic" (1945) s českým hovorovým "ej". I to byl důkaz, že původními majiteli byli výškovští páni na Lazurové hoře. Ti se totiž někdy také psali "z Vejškova" (L-2).

Vazba Výškovic na pány z hradu Výškov. Ve staré listině z roku 1251 (L-3) jsou podepsáni jako svědkové mylně jako "páni z Výškovic", cit. "Potto de Crimic ... Wissemirus cum fratre suo Wiscone de Wisskouic, Ulricus de Trebel." Listina ukazuje také na úzkou (zřejmě příbuzenskou) vazbu na pány z Třebele, když uvádí hned za Výškovci Oldřicha z Třebele.

Profous a název Výškovice. Antonín PROFOUS (L-1) eviduje pouze dvě obce jména Výškovice, a to naši obec a pak Výškovice, ležící 3 kilometry severně od Vimperka. Název vysvětluje jako "ves lidí Výškových" od osobního jména majitele - Výšek.